

Zbiór Orzeczeń

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
GERARDA HOGANA
przedstawiona w dniu 29 lipca 2019 r.¹

Sprawa C-432/18

**Consorzio Tutela Aceto Balsamico di Modena
przeciwko
BALEMA GmbH**

[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Bundesgerichtshof (federalny trybunał sprawiedliwości, Niemcy)]

Odesłanie prejudycjalne – Rolnictwo – Rozporządzenie Rady (WE) nr 510/2006 – Rozporządzenie (WE) nr 1151/2012 – Ochrona oznaczeń geograficznych i nazw pochodzenia – Artykuł 13 ust. 1 – Rozporządzenie Komisji (WE) nr 583/2009 – Rejestracja nazwy „Aceto Balsamico di Modena (ChOG)” – Ochrona elementów składowych tego oznaczenia

I. Wprowadzenie

1. Balsam jest to wonna i oleista substancja spływająca z różnych roślin jako sok roślinny. Przez tysiąclecia była używana jako baza produktów leczniczych, maści i perfum. Użycie balsamu do takich celów stanowi utrwalony element europejskiej tradycji i kultury. Kilka wzmianek o zastosowaniu balsamu w celach leczniczych znaleźć można zarówno w Biblii, jak i sztukach Szekspira, a z ostatniej opery Wagnera – Parsifala – dowiadujemy się oczywiście, że cierpienie i silny ból ugodzonego króla Amfortasa można złagodzić jedynie podaniem mu na inaczej nieuleczalną ranę fiołki balsamu z Arabii.

2. To w ten sposób słowo „balsam” (i jemu pokrewne) weszło historycznie do naszego dzisiejszego słownika. Obecnie słowo „balsam” oczywiście często kojarzy się z bardzo dobrze znanym wyrobem jakim jest „Aceto Balsamico di Modena” (ocet balsamiczny z Modeny). Jest to bardzo ciemny, gęsty ocet z dodatkami smakowymi i środkami aromatyzującymi, przyrządzany z doprawionych (i częściowo fermentowanych) winogron, które przechowywane są przez kilka lat w drewnianych beczkach². Jak to się czasem zdarza, sam produkt nie zawiera balsamu, ale włoskie słowo „balsamico” oznacza „balsamiczny”. Użycie przymiotnika „balsamico” (balsamiczny) do opisu octu („aceto”) służy zatem podkreśleniu uzdrawiających lub leczniczych i ogólnie przypominających balsam właściwości produktu, jakie produkt ten miał pierwotnie posiadać.

¹ Język oryginału: angielski.

² Zobacz załącznik II do rozporządzenia Komisji (WE) nr 583/2009 z dnia 3 lipca 2009 r. rejestrującego nazwę w rejestrze chronionych nazw pochodzenia i chronionych oznaczeń geograficznych [Aceto Balsamico di Modena (ChOG)], Dz.U. 2009, L 175, s. 7.

3. Wszystko to prowadzi do powstania wątpliwości, czy słowo „balsamico” może być samo w sobie objęte ochroną jako oznaczenie geograficzne. Zagadnienie to stanowi zasadniczo treść pytania zawartego we wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym skierowanym przez Bundesgerichtshof (federalny trybunał sprawiedliwości, Niemcy), który wpłynął do sekretariatu Trybunału w dniu 2 lipca 2018 r., a dotyczy wykładni art. 1 i załącznika I do rozporządzenia nr 583/2009. To tym rozporządzeniem wprowadzono nazwę „Aceto Balsamico di Modena (ChOG)” do rejestru chronionych nazw pochodzenia i chronionych oznaczeń geograficznych.

4. Poprzez zadane pytanie sąd odsyłający pragnie ustalić, czy ochrona przysługująca za sprawą rejestracji całej nazwy „Aceto Balsamico di Modena (ChOG)” rozszerzona jest również na korzystanie z *poszczególnych elementów składowych*³ o znaczeniu niegeograficznym, a mianowicie terminów „Aceto”, „Balsamico” oraz „Aceto Balsamico”. Przed rozpatrzeniem tych kwestii konieczne jest przedstawienie w pierwszej kolejności odpowiednich przepisów.

II. Ramy prawne

5. Rozporządzenie (UE) nr 583/2009 przyjęte na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 510/2006 z dnia 20 marca 2006 r. w sprawie ochrony oznaczeń geograficznych i nazw pochodzenia produktów rolnych i środków spożywczych⁴. Rozporządzenie nr 510/2006 uchylono z dniem 3 stycznia 2013 r. na podstawie art. 58 ust. 1 rozporządzenia (UE) nr 1151/2012⁵. Zgodnie z art. 58 ust. 2 rozporządzenia nr 1151/2012 odesłania do, między innymi, uchylonego rozporządzenia nr 510/2006 należy rozumieć jako odesłania do rozporządzenia nr 1151/2012⁶.

A. Rozporządzenie nr 1151/2012

6. Artykuł 3 pkt 6 rozporządzenia nr 1151/2012 stanowi, że „»terminy rodzajowe« oznaczają nazwy produktów, które – mimo iż dotyczą miejsca, regionu lub kraju, w którym dany produkt został pierwotnie wytworzony lub wprowadzony na rynek – zostały przyjęte jako nazwy zwyczajowe danego produktu w Unii”.

7. Artykuł 5 ust. 2 rozporządzenia nr 1151/2012 stanowi, że:

„Do celów niniejszego rozporządzenia »oznaczenie geograficzne« to nazwa, którą określa się produkt:

- a) pochodzący z określonego miejsca, regionu lub kraju;
- b) którego określona jakość, renoma lub inna cecha charakterystyczna w głównej mierze wynika z tego pochodzenia geograficznego; oraz
- c) którego przynajmniej jeden etap produkcji odbywa się na tym określonym obszarze geograficznym”.

8. Artykuł 6 ust. 1 rozporządzenia nr 1151/2012 stanowi:

„Nazw rodzajowych nie rejestruje się jako chronionych nazw pochodzenia lub chronionych oznaczeń geograficznych”.

³ Nie zadano pytania o termin „Modena”.

⁴ Dz.U. 2006, L 93, s. 12.

⁵ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 listopada 2012 r. w sprawie systemów jakości produktów rolnych i środków spożywczych (Dz.U. 2012, L 343, s. 1).

⁶ Dla celów niniejszego postępowania odpowiednie przepisy rozporządzenia nr 510/2006 są zasadniczo równoważne przepisom rozporządzenia nr 1151/2012. Dla wygody będą zatem w niniejszym postępowaniu posługiwać się odniesieniem do rozporządzenia nr 1151/2012.

9. Artykuł 13 rozporządzenia nr 1151/2012 zatytułowany „Ochrona” stanowi:

„1. Zarejestrowane nazwy są chronione przed:

- a) wszelkim bezpośrednim lub pośrednim wykorzystywaniem w celach komercyjnych nazwy zarejestrowanej w odniesieniu do produktów nieobjętych rejestracją, jeśli produkty te są porównywalne do produktów zarejestrowanych pod tą nazwą lub jeśli jej stosowanie stanowi wykorzystywanie renomy [reputacji] chronionej nazwy, w tym również w sytuacji, gdy produkty te są wykorzystywane jako składnik;
- b) wszelkiego rodzaju niewłaściwym stosowaniem, imitacją lub przywołaniem, nawet jeśli podano prawdziwe pochodzenie produktów lub usług lub jeśli chroniona nazwa została przetłumaczona lub towarzyszą jej określenia takie jak: »styl«, »typ«, »metoda«, »zgodnie z recepturą stosowaną«, »imitacja« i tym podobne, w tym jeśli produkty te są wykorzystywane jako składnik;
- c) wszelkimi innymi fałszywymi lub mylącymi wskazaniem odnoszącymi się do pochodzenia, charakteru lub podstawowych właściwości produktu, które są podane na opakowaniu wewnętrznym lub zewnętrznym, w materiale reklamowym lub dokumentach odnoszących się do danego produktu oraz opakowaniem produktu w pojemnik mogący przekazać fałszywe wrażenie co do jego pochodzenia;
- d) wszelkimi innymi praktykami mogącymi wprowadzić konsumentów w błąd co do prawdziwego pochodzenia produktu.

Jeżeli w chronionej nazwie pochodzenia lub chronionym oznaczeniu geograficznym zawarta jest nazwa produktu uznawana za nazwę rodzajową, korzystania z tej nazwy rodzajowej nie uznaje się za sprzeczne z akapitem pierwszym lit. a) lub b).

2. Chronione nazwy pochodzenia i chronione oznaczenia geograficzne nie stają się nazwami rodzajowymi [...]”.

10. Artykuł 41 rozporządzenia nr 1151/2012, zatytułowany „Terminy rodzajowe”, stanowi:

„1. Nie naruszając przepisów art. 13, niniejsze rozporządzenie nie wpływa na stosowanie terminów, które w Unii mają status terminów rodzajowych, nawet jeżeli taki termin rodzajowy stanowi część nazwy, która jest chroniona na mocy systemu jakości.

2. Aby ustalić, czy termin stał się rodzajowy czy nie, uwzględnia się wszystkie stosowne czynniki, w szczególności:

- a) bieżącą sytuację w obszarach konsumpcji;
- b) stosowne krajowe lub unijne akty prawne.

3. Aby w pełni chronić prawa zainteresowanych stron, Komisja jest uprawniona do przyjmowania zgodnie z art. 56 aktów delegowanych ustanawiających dodatkowe przepisy dotyczące określania rodzajowego statusu terminu, o którym mowa w ust. 1 niniejszego artykułu”.

B. Rozporządzenie nr 583/2009

11. Motywy 2–5, 7, 8 i 10 rozporządzenia nr 583/2009 stanowią:

„(2) Niemcy, Grecja i Francja zgłosiły sprzeciwy wobec rejestracji [...].

- (3) Zgłoszenie sprzeciwu Niemiec dotyczyło w szczególności obawy, że rejestracja chronionego oznaczenia geograficznego »Aceto Balsamico di Modena« zagrozi istnieniu produktów, które znajdują się legalnie na rynku od co najmniej pięciu lat i są wprowadzane do obrotu pod nazwami Balsamessig/Aceto balsamico, a także domniemania, że nazwy te są nazwami rodzajowymi.
- (4) Zgłoszenie sprzeciwu Francji dotyczyło w szczególności faktu, że »Aceto Balsamico di Modena« cieszy się własną renomą odrębną od renomy »Aceto balsamico tradizionale di Modena«, zarejestrowanego już jako chroniona nazwa pochodzenia rozporządzeniem (WE) nr 813/2000. Według Francji konsument mógłby zostać wprowadzony w błąd, jeśli chodzi o charakter i pochodzenie odnośnego produktu.
- (5) Grecja z kolei wykazała znaczenie produkcji octu balsamicznego na jej terytorium, wprowadzanego do obrotu między innymi pod nazwą »balsamico« lub »balsamon« oraz niekorzystny skutek, jaki miałyby tym samym rejestracja »Aceto Balsamico di Modena« dla istnienia tych produktów, które znajdują się legalnie na rynku od co najmniej pięciu lat. Grecja utrzymuje również, że określenia »aceto balsamico«, »balsamiczny« itp. są nazwami rodzajowymi.

[...]

- (7) Zważywszy że w przewidzianym terminie nie doszło do porozumienia między Francją, Niemcami, Grecją a Włochami, Komisja jest zobowiązana podjąć decyzję zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 15 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 510/2006.
- (8) Komisja zwróciła się o opinię komitetu naukowego dla określenia nazw pochodzenia, oznaczeń geograficznych i świadectw o szczególnym charakterze, ustanowionego decyzją 93/53/WE w celu ustalenia, czy spełnione są warunki rejestracji. W swojej opinii wydanej jednogłośnie dnia 6 marca 2006 r. komitet uznał, że nazwa »Aceto Balsamico di Modena« posiada niepodważalną renomę na rynku krajowym, a także na rynkach zewnętrznych, o czym świadczy częste zastosowanie jej w wielu przepisach kulinarnych wielu państw członkowskich oraz widoczna obecność w Internecie, prasie i mediach. »Aceto Balsamico di Modena« spełnia tym samym nieodłączony warunek szczególnej renomy produktu odpowiadającego tej nazwie. Komitet zwrócił uwagę na stuletnie współistnienie produktów na rynku. Komitet stwierdził również, że »Aceto Balsamico di Modena« i »Aceto balsamico tradizionale di Modena« są innymi produktami ze względu na swoje cechy, zdobywanych klientów, stosowanie, sposób dystrybucji, prezentację i cenę, umożliwiając tym samym zapewnienie równego traktowania odnośnych producentów i niewprowadzanie konsumenta w błąd. Komisja zatwierdza te uwagi w całości.

[...]

- (10) Wydaje się, że Niemcy i Grecja, w swoich zarzutach dotyczących rodzajowego charakteru nazwy proponowanej do rejestracji, nie miały na myśli wspomnianej nazwy w całości, tj. »Aceto Balsamico di Modena«, a jedynie niektóre elementy tej nazwy, tj. określenia »aceto«, »balsamico« i »aceto balsamico« lub ich tłumaczenia. Ochroną objęta jest nazwa złożona »Aceto Balsamico di Modena«. Poszczególne słowa o znaczeniu niegeograficznym składające się na tę nazwę złożoną, nawet kiedy występują razem, oraz ich tłumaczenia, mogą być stosowane na obszarze Wspólnoty z uwzględnieniem zasad obowiązujących we wspólnotowym porządku prawnym”.

12. Artykuł 1 rozporządzenia nr 583/2009 stanowi:

„Niniejszym rejestruje się nazwę wymienioną w załączniku I do niniejszego rozporządzenia”.

13. Załącznik I do rozporządzenia nr 583/2009 zawiera odniesienie do „Aceto Balsamico di Modena (ChOG)”.

III. Spór w postępowaniu głównym i pytanie prejudycjalne

14. BALEMA GmbH (zwana dalej „BALEMA”) wytwarza produkty na bazie octu i sprzedaje je na obszarze Badenii (Niemcy). Przez co najmniej 25 lat sprzedawała swoje produkty pod oznaczeniem „Balsamico” i „Deutscher Balsamico”. Etykiety na jej produktach zawierają napis: „Theo der Essigbrauer, Holzfassreifung, Deutscher Balsamico traditionell, naturtrüb aus badischen Weinen” [Theo warzyciel octu; leżakowany w drewnianej beczce, niemiecki ocet balsamiczny, tradycyjny, naturalnie mętny, wytwarzany z wina] badeńskiego lub „1. Deutsches Essig-Brauhaus, Premium, 1868, Balsamico, Rezeptur No 3” [pierwsza niemiecka warzelnia octu, premium, 1868, balsamiczny, receptura nr 3)].

15. Nie budzi sporu, iż produkty BALEMA oznaczone jako „Balsamico” nie są objęte zakresem rejestracji „Aceto Balsamico di Modena (ChOG)” na podstawie art. 1 i załącznika I do rozporządzenia nr 583/2009, ponieważ nie są zgodne ze specyfikacją produktu określoną w załączniku II do tego rozporządzenia.

16. Consorzio Tutela Aceto Balsamico di Modena (zwane dalej „Conсорzio”) to konsorcjum producentów produktów oznaczonych nazwą „Aceto Balsamico di Modena”. Uważa ono, że wykorzystanie przez BALEMA oznaczenia „Balsamico” stanowi naruszenie chronionego oznaczenia geograficznego „Aceto Balsamico di Modena”. Consorzio wystosowało zatem do BALEMA ostrzeżenie. BALEMA z kolei wytoczyła w sądach niemieckich powództwo przeciwko Consorzio, wnosząc o stwierdzenie, że nie doszło do naruszenia praw do znaku towarowego. Powództwo nie zostało uwzględnione.

17. W odwołaniu co do istoty sprawy BALEMA wniosła o stwierdzenie, że nie jest zobowiązana do wstrzymania się od stosowania oznaczenia „Balsamico” w odniesieniu do produktów na bazie octu produkowanych w Niemczech. Odwołanie to uwzględniono, ponieważ sąd stwierdził, że korzystanie z nazwy „Balsamico” w odniesieniu do octu nie stanowi naruszenia art. 13 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 1151/2012. Zdaniem tamtejszego sądu ochrona nazwy „Aceto Balsamico di Modena” przyznana rozporządzeniem nr 583/2009 dotyczy jedynie *całej nazwy*, a *nie* elementów składowych o znaczeniu niegeograficznym zawartych w tym terminie jako całości, nawet jeżeli są one stosowane łącznie.

18. Od wyroku odwołano się do sądu odsyłającego.

19. Sąd odsyłający uważa, że skarga kasacyjna zostanie uwzględniona, jeżeli nazwy „Balsamico” i „Deutscher Balsamico” stosowane przez BALEMA naruszają art. 13 ust. 1 lit. a) i b) rozporządzenia nr 1151/2012. Zdaniem sądu odsyłającego, aby wydać takie rozstrzygnięcie, konieczne byłoby założenie, że przyznana przez art. 1 rozporządzenia nr 583/2009 ochrona nazwy „Aceto Balsamico di Modena” w całości rozciąga się na wykorzystanie *poszczególnych elementów składowych o znaczeniu niegeograficznym* zawartych w tym terminie jako całości („Aceto”, „Balsamico”, „Aceto Balsamico”).

20. Bundesgerichtshof (federalny trybunał sprawiedliwości) zauważa, że z art. 13 ust. 1 akapit drugi rozporządzenia nr 1151/2012 i orzecznictwa Trybunału wynika, że chronione oznaczenie geograficzne składające z kilku słów może być, zgodnie z art. 13 ust. 1 lit. a) lub b) rozporządzenia, chronione nie tylko przed wykorzystaniem pełnego oznaczenia, lecz także przed wykorzystaniem poszczególnych słów tego oznaczenia. Artykuł 13 ust. 1 akapit drugi rozporządzenia nr 1151/2012 reguluje konkretny przypadek, w którym chronione oznaczenie geograficzne zawiera w sobie nazwę produktu uznawaną za rodzajową. Przepis ten stanowi, że korzystania z tej nazwy rodzajowej nie uznaje się za sprzeczne z art. 13 ust. 1 akapitem pierwszym lit. a) lub b) rozporządzenia. Bundesgerichtshof (federalny trybunał sprawiedliwości) powołuje się również na fakt, iż zakres ochrony chronionego oznaczenia geograficznego składającego się z kilku słów może być ograniczony przez rozporządzenie wydane

przez Komisję w celu rejestracji nazwy w ten sposób, że nie obejmuje on wykorzystania poszczególnych słów tego oznaczenia. Zatem możliwość ograniczenia ochrony przyznanej na podstawie rejestracji nazwy wynika również z tego, że wnioskodawca może wskazać, że nie wnioskuje o ochronę wszystkich elementów nazwy.

21. Bundesgerichtshof (federalny trybunał sprawiedliwości) uważa, że za ograniczeniem zakresu ochrony do nazwy „Aceto Balsamico di Modena” w całości z wyłączeniem poszczególnych elementów składowych o znaczeniu niegeograficznym przemawiają motywy 3, 5 i 10 rozporządzenia nr 583/2009. Uważa on również, że założenie przyznania ochrony do nazwy „Aceto Balsamico Tradizionale di Modena” w całości nie oznacza – wbrew opinii wyrażonej w skardze rewizyjnej – sprzeczności w odniesieniu do rejestracji chronionych nazw pochodzenia „Aceto Balsamico Tradizionale di Modena” i „Aceto Balsamico Tradizionale di Reggio Emilia” na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 813/2000 z dnia 17 kwietnia 2000 r. uzupełniającego załącznik do rozporządzenia Komisji (WE) nr 1107/96 w sprawie rejestracji oznaczeń geograficznych i nazw pochodzenia, zgodnie z procedurą ustanowioną w art. 17 rozporządzenia (EWG) nr 2081/92⁷. Wbrew rozporządzeniu nr 583/2009 odniesienia do ograniczonego zakresu ochrony w rozporządzeniu nr 813/2000, które mogą wynikać z tego, że we wcześniejszym postępowaniu rejestracyjnym nie zostały zgłoszone sprzeciwy państw członkowskich zgodnie z art. 7 rozporządzenia Rady (WE) nr 2081/92⁸ (obecnie art. 51 i 52 rozporządzenia nr 1151/2012), nie wykluczają jednak ograniczenia skutku ochronnego nazwy „Aceto Balsamico di Modena” w całości.

22. W tych okolicznościach Bundesgerichtshof (federalny trybunał sprawiedliwości, Niemcy) postanowił zawiesić postępowanie i przedłożyć Trybunałowi następujące pytanie prejudycjalne:

„Czy ochrona nazwy w całości »Aceto Balsamico di Modena« obejmuje wykorzystanie poszczególnych słów o znaczeniu niegeograficznym składających się na [tę] nazwę złożoną (»Aceto«, »Balsamico«, »Aceto Balsamico«)?”.

IV. Postępowanie przed Trybunałem

23. Uwagi na piśmie zostały przedstawione przez Consorzio, rządy włoski, grecki i hiszpański oraz Komisję. Consorzio, BALEMA, rządy niemiecki, grecki, hiszpański i włoski oraz Komisja przedstawiły uwagi ustne na rozprawie, która odbyła się w dniu 23 maja 2019 r.

V. Analiza

A. Uwagi wstępne

24. Na wstępie można zauważyć, że część trudności w tej oraz de facto również w innych – podobnych – sprawach wynika z dość bezładnego zastosowania tego samego sformułowania „terminy rodzajowe” w dwóch różnych znaczeniach. Jak już zauważyłem, wyrażenie „terminy rodzajowe” zdefiniowano w art. 3 pkt 6 rozporządzenia nr 1151/2012 jako oznaczające nazwy produktów, „które – mimo, iż dotyczą miejsca, regionu lub kraju, w którym dany produkt został pierwotnie wytworzony lub wprowadzony na rynek – zostały przyjęte jako nazwy zwyczajowe danego produktu w Unii”. Sformułowanie to było jednak również stosowane przez sądy, sędziów, prawników i komentatorów na określenie po prostu pospolitych lub powszechnych słów, które z uwagi na ich rodzajową właściwość nie kwalifikują się do rejestracji jako chronione oznaczenia geograficzne/chronione nazwy

⁷ Dz.U. 2000, L 100, s. 5.

⁸ Rozporządzenie z dnia 14 lipca 1992 r. w sprawie ochrony oznaczeń geograficznych i nazw pochodzenia produktów rolnych i środków spożywczych (Dz.U. 1992, L 208, s. 1).

pochodzenia⁹. Ponieważ konieczne jest oddzielenie od siebie tych pojęć, proponuję, aby stosować sformułowanie „terminy rodzajowe” w szczególnym znaczeniu określonym w art. 3 pkt 6 rozporządzenia nr 1151/2012, a w innych przypadkach stosować pojęcie „słowa pospolite” dla określenia słów lub zwrotów, które w innych kontekstach można by opisać – czy też nawet opisano by – jako rodzajowe.

25. Artykuł 13 ust. 1 lit. a)–d) rozporządzenia nr 1151/2012 zawiera stopniowane wyliczenie zakazanych działań w związku z nazwami zarejestrowanymi na podstawie tego rozporządzenia¹⁰. Artykuł 13 ust. 1 lit. a)–d) rozporządzenia nr 1151/2012 dotyczy różnych sytuacji, w których sprzedaży wyrobu towarzyszy wyraźne lub dorozumiane odesłanie do oznaczenia geograficznego lub nazwy w okolicznościach mogących wprowadzać odbiorców w błąd co do pochodzenia produktu lub co najmniej stwarzać w ich świadomości skojarzenia co do tego pochodzenia albo umożliwiających podmiotowi gospodarczemu korzystanie w nienależny sposób z renomy danego oznaczenia geograficznego lub nazwy¹¹.

26. W wyroku z dnia 7 czerwca 2018 r., Scotch Whisky Association (C-44/17, EU:C:2018:415, pkt 29), Trybunał stwierdził, że słowo „wykorzystanie” w art. 16 lit. a) rozporządzenia nr 110/2008 w odniesieniu do „bezpośredni[ego] lub pośredni[ego] wykorzystani[a] w celach handlowych w odniesieniu do wyrobów nieobjętych rejestracją”¹² „wymaga z definicji [...] by w spornym znaku zostało użyte chronione oznaczenie geograficzne jako takie, w formie, w jakiej zostało ono zarejestrowane, lub co najmniej w formie tak bliskiej temu oznaczeniu pod względem fonetycznym lub wizualnym, że sporny znak jest z nim w sposób oczywisty nierozzerwalnie związany”. W pkt 44 wyroku Trybunał stwierdził, że pojęcie „przywołania”¹³ „dotyczy sytuacji, w której określenie zastosowane do oznaczenia wyrobu zawiera część chronionego oznaczenia geograficznego, tak iż gdy konsument zetknie się z nazwą danego wyrobu, w jego umyśle powstanie wyobrażenie towaru posiadającego to oznaczenie”¹⁴.

27. Artykuł 13 ust. 1 akapit drugi rozporządzenia nr 1151/2012 stanowi jednak, że jeżeli w nazwie¹⁵ zarejestrowanej w rejestrze chronionych nazw pochodzenia (zwanym dalej „ChNP”) i chronionych oznaczeń geograficznych (zwanym dalej „ChOG”) zawarta jest nazwa produktu uznawana za nazwę rodzajową, korzystania z tej nazwy rodzajowej nie narusza ochrony wspomnianej zarejestrowanej nazwy zgodnie z art. 13 ust. 1 lit. a) i lit. b) tego rozporządzenia. Z samego brzmienia art. 13 ust. 1 akapit drugi rozporządzenia nr 1151/2012 wynika zatem, że w nazwie złożonej zarejestrowanej w rejestrze ChNP i ChOG mogą znaleźć się elementy o charakterze rodzajowym lub nieobjęte inaczej ochroną elementy.

9 Ponieważ nie mają one obecnie żadnych konotacji geograficznych.

10 Zobacz wyrok z dnia 2 maja 2019 r., Fundación Consejo Regulador de la Denominación de Origen Protegida Queso Manchego (C-614/17, EU:C:2019:344, pkt 25).

11 Zobacz analogicznie wyrok z dnia 14 lipca 2011 r., Bureau national interprofessionnel du Cognac (C-4/10 i C-27/10, EU:C:2011:484, pkt 46), który dotyczył art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 110/2008 z dnia 15 stycznia 2008 r. w sprawie definicji, opisu, prezentacji, etykietowania i ochrony oznaczeń geograficznych napojów spirytusowych oraz uchylającego rozporządzenie Rady (EWG) nr 1576/89 (Dz.U. 2008, L 39, s. 16), który zasadniczo jest równoważny art. 13 ust. 1 lit. a)–d) rozporządzenia nr 1151/2012.

12 Zobacz analogicznie art. 13 ust. 1 lit. a) rozporządzenia nr 1151/2012.

13 Zobacz analogicznie art. 13 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 1151/2012.

14 Wyróżnienie moje. W pkt 45 i 46 tego wyroku Trybunał zauważa jednakże, że zawarcie części chronionego oznaczenia geograficznego w spornym znaku nie jest koniecznym warunkiem wykazania „przywołania”. „[R]ozstrzygającym kryterium jest to, czy, gdy konsument zetknie się ze sporną nazwą, w jego umyśle powstanie bezpośrednio wyobrażenie towaru posiadającego chronione oznaczenie geograficzne, co powinien zweryfikować sąd krajowy, uwzględniając w danym wypadku zawarcie w kwestionowanej nazwie części chronionego oznaczenia geograficznego, fonetyczne lub wizualne podobieństwo tej nazwy z tym oznaczeniem lub też »bliskość konceptualną« między wspomnianą nazwą a wspomnianym oznaczeniem”. Wyrok z dnia 7 czerwca 2018 r., Scotch Whisky Association (C-44/17, EU:C:2018:415, pkt 51).

15 W obecnym kontekście uznaje, że pojęcia „nazwa”, „element”, „termin” mogą być stosowane wymiennie.

28. Jeżeli zatem ChNP lub ChOG składa się z kilku elementów/nazw, z których jeden/jedna lub więcej stanowi/stanowią nazwę produktu uważaną za rodzajową, zastosowanie przez osobę trzecią elementu rodzajowego/nazwy rodzajowej nie powoduje, co do zasady, naruszenia przyznanej w art. 13 ust. 1 lit. a) i b)¹⁶ rozporządzenia nr 1151/2012¹⁷ ochrony przed bezpośrednim lub pośrednim wykorzystywaniem zarejestrowanej nazwy w celach komercyjnych i wszelkiego rodzaju niewłaściwym stosowaniem, imitacją lub przywołaniem zarejestrowanej nazwy¹⁸. Można to zilustrować bardzo prostym przykładem. Prosciutto di Parma (szynka parmeńska) została zarejestrowana w rejestrze ChNP¹⁹, ale nie można sugerować przykładowo, że słowa „prosciutto”/„szynka” nie mogą wykorzystywać inni producenci i dostawcy.

29. Tę ważną zasadę potwierdzono postanowieniem z dnia 6 października 2015 r., Schutzgemeinschaft Milch und Milcherzeugnisse/Komisja (C517/14 P, EU:C:2015:700), w którym Trybunał stwierdził, że mając na uwadze, że Komisja określiła w art. 1 rozporządzenia Komisji (UE) nr 1121/2010 z dnia 2 grudnia 2010 r. rejestrującego w rejestrze chronionych nazw pochodzenia i chronionych oznaczeń geograficznych nazwę [Edam Holland (ChOG)]²⁰ dotyczącego rejestracji nazwy „Edam Holland”, że nazwa „Edam” stanowi oznaczenie rodzajowe, słowo to mogło – niezależnie od rejestracji ChOG „Edam Holland” – być nadal używane na terytorium Unii Europejskiej, z poszanowaniem zasad i przepisów obowiązujących w jej porządku prawnym. Trybunał orzekł zatem, że Sąd nie naruszył prawa, uznając między innymi, że rozporządzenie nr 1121/2010 stanowi, iż przy sprzedaży serów można nadal wykorzystywać nazwę „Edam”²¹.

16 Trybunał w swoim wyroku z dnia 2 maja 2019 r., Fundación Consejo Regulador de la Denominación de Origen Protegida Queso Manchego (C-614/17, EU:C:2019:344, pkt 24), stwierdził, że „[art. 13 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 1151/2012] stanowi ochronę przed »każdym« przywołaniem chronionej nazwy, nawet jeżeli chronionej nazwie towarzyszą wyrażenia takie jak »rodzaj«, »typ«, »metoda«, »na sposób«, »imitacja« umieszczone na opakowaniu danego produktu”. Dodatkowo, „przywołanie” może zaistnieć nawet wówczas, jeżeli wskazane jest prawdziwe pochodzenie wyrobu. Wyrok z dnia 7 czerwca 2018 r., Scotch Whisky Association (C-44/17, EU:C:2018:415, pkt 57).

17 Artykuł 13 ust. 1 lit.c) i d) rozporządzenia nr 1151/2012, które nie są objęte zastrzeżeniem z art. 13 ust. 1 akapit drugi rozporządzenia nr 1151/2012 w odniesieniu do nazw rodzajowych, dotyczą sytuacji, w których wykorzystanie fałszywych lub mylących wskazań odnoszących się do pochodzenia wyrobu, który nie spełnia specyfikacji określonej dla danego oznaczenia, prowadzi do przekazania fałszywego wrażenia co do prawdziwego pochodzenia wyrobu lub praktyk mogących wprowadzić konsumentów w błąd co do prawdziwego pochodzenia produktu.

18 Zobacz analogicznie wyrok z dnia 12 września 2007 r., Consorzio per la tutela del formaggio Grana Padano v OHIM–Biraghi (GRANA BIRAGHI) (T-291/03, EU:T:2007:255, pkt 58). Zgodnie z wyrokiem z dnia 4 marca 1999 r., Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola (C-87/97, EU:C:1999:115, pkt 25), pojęcie „przywołania” zawarte w art. 13 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 1151/2012 obejmuje sytuację, w której termin stosowany na oznaczenie produktu zawiera element składowy chronionego oznaczenia w taki sposób, że gdy konsument zetknie się z nazwą tego wyrobu, w jego umyśle powstanie wyobrażenie wyrobu, którego nazwa podlega ochronie. Uważam zasadniczo, że wykorzystywanie nazwy wyrobu, która jest uznawana za rodzajową i stanowi element ChNP lub ChOG nie może *samo w sobie* stanowić przywołania w rozumieniu art. 13 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 1151/2012. Należy zauważyć, że stosowanie nazwy rodzajowej *łącznie* z innymi terminami, obrazami itp. może jednak w mojej ocenie w pewnych okolicznościach stanowić takie przywołanie. Zobacz analogicznie wyrok z dnia 7 czerwca 2018 r., Scotch Whisky Association (C-44/17, EU:C:2018:415, pkt 46). Zgadzam się zatem z Consorzio, że rozpatrywanie w odosobnieniu kwestii, czy termin w ChNP lub w ChOG ma charakter rodzajowy, nie wystarczy, aby rozstrzygnąć, czy doszło do naruszenia na podstawie art. 13 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 1151/2012. Rząd włoski zwrócił się w tym względzie do Trybunału o wydanie orzeczenia nie tylko w przedmiocie, czy ChOG „Aceto Balsamico di Modena” obejmuje stosowanie poszczególnych elementów składowych tego oznaczenia o charakterze niegeograficznym, ale też w przedmiocie warunków, na jakich dozwolone lub niedozwolone jest korzystanie z terminów „Aceto Balsamico” lub „Balsamico” przy sprzedaży przypraw na bazie octu. Uważam, że takie pytanie wykracza poza zakres postępowania zawisłego przed Trybunałem, ponieważ udzielenie odpowiedzi na nie wymaga znajomości faktów i okoliczności, do których nie odwoływano się w niniejszym postępowaniu. Zagadnienia te mogą być jednak istotne w postępowaniu głównym przed sądem odsyłającym. Zaznaczę jednak, że w niedawnym wyroku z dnia 2 maja 2019 r. Fundación Consejo Regulador de la Denominación de Origen Protegida Queso Manchego (C-614/17, EU:C:2019:344) Trybunał przedstawił znaczący zarys zasad prawnych mających zastosowanie na podstawie art. 13 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 1151/2012.

19 Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 1208/2013 z dnia 25 listopada 2013 r. zatwierdzające nieznaczną zmianę specyfikacji nazwy zarejestrowanej w rejestrze chronionych nazw pochodzenia i chronionych oznaczeń geograficznych [Prosciutto di Parma (ChNP)], Dz.U. 2013, L 317, s. 8.

20 Dz.U. 2010, L 317, s. 14. Zobacz także motyw 8 tego rozporządzenia.

21 Zobacz również rozporządzenie Komisji (UE) nr 1122/2010 z dnia 2 grudnia 2010 r. rejestrujące w rejestrze chronionych nazw pochodzenia i chronionych oznaczeń geograficznych nazwę [Gouda Holland (ChOG)], Dz.U. 2010, L 317, s. 22 oraz postanowienie z dnia 6 października 2015 r., Schutzgemeinschaft Milch und Milcherzeugnisse/Komisja (C-519/14 P, EU:C:2015:702). Trybunał stwierdził w tym postanowieniu, że mając na uwadze, iż Komisja określiła w art. 1 rozporządzenia nr 1122/2010 dotyczącego rejestracji nazwy „Gouda Holland”, że nazwa „Gouda” stanowi oznaczenie rodzajowe, może ono – niezależnie od rejestracji chronionego oznaczenia geograficznego „Gouda Holland” – być nadal używane na terytorium Unii Europejskiej, z poszanowaniem zasad i przepisów obowiązujących w jej porządku prawnym. Trybunał orzekł zatem, że Sąd nie naruszył prawa, uznając między innymi, że rozporządzenie nr 1122/2010 stanowi, iż przy sprzedaży serów można nadal wykorzystywać nazwę „Gouda”.

30. Z uwagi na bardzo szeroki zakres ochrony przewidziany art. 13 ust. 1 lit. a) i b) rozporządzenia nr 1151/2012²², jeżeli chodzi o niniejszą sprawę, przed rozstrzygnięciem, czy doszło do naruszenia przepisów, konieczne jest stwierdzenie, czy nazwa złożona zarejestrowana w rejestrze ChNP i ChOG zawiera rodzajowe – a zatem nieobjęte ochroną – elementy.

B. Pojęcie „terminów rodzajowych” w świetle rozporządzenia nr 1151/2012 oraz orzecznictwa Trybunału

31. Jak już wspomniałem, definicja „terminów rodzajowych” zawarta w art. 3 pkt 6 rozporządzenia nr 1151/2012 jest w mojej ocenie bardzo konkretna i ograniczona pod względem zakresu. Oznaczają one „nazwy produktów, które – mimo, iż dotyczą miejsca, regionu lub kraju, w którym dany produkt został pierwotnie wytworzony lub wprowadzony na rynek – zostały przyjęte jako nazwy zwyczajowe danego produktu w Unii”²³. Definicja odnosi się zatem do terminów, które z biegiem czasu straciły swoje konotacje geograficzne. W wyroku z dnia 2 lipca 2009 r., Bavaria i Bavaria Italia (C-343/07, EU:C:2009:415, pkt 107) Trybunał stwierdził, że „co się tyczy ChOG, nazwa staje się nazwą rodzajową wyłącznie, gdy bezpośredni związek pomiędzy z jednej strony pochodzeniem geograficznym produktu i z drugiej strony określoną jakością tego produktu, jego renomą lub jego inną charakterystyką związaną z jego pochodzeniem, zniknął, wobec czego nazwa opisuje jedynie rodzaj lub typ produktu”.

32. Jak już wspomniałem, trudność w niniejszej sprawie i de facto również w podobnych sprawach wynika częściowo ze szczególnego i ograniczonego sposobu zdefiniowania sformułowania „rodzajowe” w rozporządzeniu nr 1151/2012. Tym niemniej jest jasne, że poza „terminami rodzajowymi” w ścisłym znaczeniu przewidzianym definicją zamieszczoną w art. 3 ust. 6 rozporządzenia nr 1151/2012, stosowanie *nazw zwyczajowych lub powszechnych terminów, które obecnie nie mają konotacji geograficznych* – a które często określa się jako terminy rodzajowe w nieco innym znaczeniu tego pojęcia – nie narusza ochrony zarejestrowanej nazwy przewidzianej w art. 13 ust. 1 lit. a) i b) rozporządzenia nr 1151/2012.

33. Należy zauważyć w tym względzie, że w pkt 80 wyroku z dnia 16 marca 1999 r., Dania i in./Komisja (C-289/96, C-293/96 i C-299/96, EU:C:1999:141), Trybunał uznał, że sformułowanie „nazwa, która stała się rodzajowa”, zawarte w przepisie równoważnym z art. 41 rozporządzenia nr 1151/2012 dotyczącym korzystania z terminów rodzajowych, ma zastosowanie również do nazw, które *od zawsze miały charakter rodzajowy*.

34. Ponadto, w swoim wyroku z dnia 9 czerwca 1998 r., Chiciak i Fol, (C-129/97 i C-130/97, EU:C:1998:274, pkt 37), Trybunał orzekł, że ochrona przewidziana przepisem równoważnym z art. 13 ust. 1 rozporządzenia nr 1151/2012 obejmuje nie tylko oznaczenie złożone jako całość, ale również każdy z jego elementów składowych, o ile nie są to *terminy rodzajowe lub pospolite*²⁴.

35. Rządy niemiecki, grecki i hiszpański oraz Komisja uważają, że „Aceto”, „Balsamico” oraz „Aceto Balsamico” to terminy rodzajowe i/lub pospolite. Przykładowo, podnoszono przed Trybunałem, że termin „Balsamico” pochodzi od łacińskiego „balsamum” lub greckiego „βάλσαμον”²⁵, występuje w języku włoskim, hiszpańskim i portugalskim oraz odnosi się między innymi do preparatów łagodzących stosowanych w celach medycznych.

²² W kwestii szerokiego zakresu ochrony przewidzianej art. 13 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 1151/2012, zob. niedawny wyrok z dnia 2 maja 2019 r. Fundación Consejo Regulador de la Denominación de Origen Protegida Queso Manchego (C-614/17, EU:C:2019:344).

²³ Wyróżnienie moje.

²⁴ Zobacz również wyrok z dnia 10 września 2009 r., Severi (C-446/07, EU:C:2009:530, pkt 50).

²⁵ Rząd grecki zauważył, że jednym ze znaczeń greckiego słowa „βάλσαμον” jest „coś, co daje przyjemność lub koi ból lub smutek”.

36. Oceniając, czy termin jest rodzajowy w szczególnym kontekście definicji zawartej w art. 3 pkt 6 rozporządzenia nr 1151/2012 lub czy jest to termin pospolity (a zatem rodzajowy w szerszym sensie niż przed chwilą opisany), decydujące znaczenie ma w moim przekonaniu niekoniecznie to, jakie konkretnie znaczenie ma dany termin w danym języku²⁶, ale raczej, czy nie ma obecnie konotacji geograficznych.

37. Należy pod tym względem zauważyć, że pomimo, iż słowo „feta” oznacza w języku włoskim „plaster”²⁷, co zatem wskazywałoby, przynajmniej na pierwszy rzut oka, że jest to termin pospolity, Trybunał orzekł w wyroku z dnia 25 października 2005 r., Niemcy i Dania/Komisja (C-465/02 i C-466/02, EU:C:2005:636, pkt 88 i 94), że nazwa „feta” jako ChNP dla sera nie ma charakteru rodzajowego²⁸. Trybunał orzekł, że Komisja miała prawo uznać, iż „feta” w odniesieniu do serów wytwarzanych w Grecji jest nazwą pochodzenia. Rozstrzygnięcie to należy jednak postrzegać w kontekście konkretnych i szczególnych ustaleń faktycznych w tamtej sprawie.

38. W przytoczonej sprawie Republika Federalna Niemiec oraz Królestwo Danii wносиły o stwierdzenie nieważności rozporządzenia Komisji (WE) nr 1829/2002 z dnia 14 października 2002 r. zmieniającego załącznik do rozporządzenia (WE) nr 1107/96 w odniesieniu do nazwy „Feta”²⁹, podnosząc, że ma ona między innymi charakter rodzajowy w znaczeniu art. 3 ust. 1 rozporządzenia nr 2081/92, tj. artykułu będącego poprzednikiem obecnego art. 3 pkt 6 i art. 41 ust. 2 rozporządzenia nr 1151/2012. Oceniając, czy termin „Feta” ma charakter rodzajowy, Trybunał wziął pod uwagę miejsca wytwarzania danego produktu, istniejące zarówno na terytorium państwa członkowskiego, które uzyskało rejestrację danej nazwy, jak i poza nim, konsumpcję tego produktu oraz sposób postrzegania nazwy przez konsumentów w obrębie terytorium tego państwa członkowskiego oraz poza nim, istnienie przepisów krajowych odnoszących się wprost do tego produktu oraz sposób, w jaki nazwa ta była używana w prawie wspólnotowym³⁰.

26 A zatem w sposób dorozumiany ma być to rzekomo termin pozbawiony konotacji geograficznych. Nie oznacza to, że dowody wskazujące na konkretne znaczenie terminu są bez znaczenia. Mogą jednak nie wystarczyć do udowodnienia, że termin zawarty w zarejestrowanym ChOG lub ChNP chronionym oznaczeniu geograficznym lub chronionej nazwie pochodzenia ma charakter rodzajowy.

27 Sam termin „feta”, w przeciwieństwie do terminów takich jak „Bayerisches Bier” [wyrok z dnia 2 lipca 2009 r., Bavaria i Bavaria Italia (C-343/07, EU:C:2009:415)] oraz „parmezan” [wyrok z dnia 26 lutego 2008 r., Komisja/Niemcy (C-132/05, EU:C:2008:117)], nie odnosi się sam w sobie do konkretnej lokalizacji geograficznej. Na podstawie konkretnych dowodów na istnienie okoliczności faktycznych stwierdzono jednak, że ma on konotacje geograficzne. W swoim wyroku z dnia 12 września 2007 r., Consorzio per la tutela del formaggio Grana Padano/OHIM–Biraghi (GRANA BIRAGHI) (T-291/03, EU:T:2007:255, pkt 81), Sąd orzekł, iż „twierdząc, że określenie »grana« nie wskazuje obszaru geograficznego jako takiego, Biraghi zmierza w istocie do wykazania, że nazwa »grana« nie może w żadnym wypadku korzystać z ochrony przyznawanej na mocy rozporządzenia nr 2081/92, gdyż nie odpowiada definicji nazwy pochodzenia z art. 2 tego rozporządzenia. Jednak nie ma znaczenia, czy nazwa »grana« wywodzi się stąd, że ser, który oznacza, ma ziarnistą strukturę, czy też stąd, że ser ten początkowo był wytwarzany w Valle Grana, skoro na mocy art. 2 ust. 3 rozporządzenia nr 2081/92 PDO [ChNP] może być również tradycyjna nazwa niegeograficzna określająca produkt rolny lub środek spożywczy pochodzący z regionu lub konkretnego miejsca, które odznaczają się jednolitymi czynnikami naturalnymi, wyodrębniającymi je spośród graniczących z nimi obszarów [...]. Nie budzi w tym względzie wątpliwości, że ser grana pochodzi z regionu Niziny Padańskiej. Na tej podstawie spełnia on warunki przewidziane w art. 2 ust. 3 rozporządzenia nr 2081/92”. W pkt 41 wyroku z dnia 14 grudnia 2017 r. Consejo Regulador de la Denominación de Origen „Torta del Casar”/EUIPO – Consejo Regulador „Queso de La Serena” (QUESO Y TORTA DE LA SERENA) (T-828/16, nieopublikowanego, EU:T:2017:918), Sąd stwierdził ponownie, że nie wystarczy jedynie stwierdzić, że termin stanowiący część ChNP nie wskazuje strefy geograficznej jako takiej, by wyłączyć ochronę przyznaną rozporządzeniem nr 510/2006. Sąd orzekł zatem w następstwie przeprowadzonej analizy przedłożonych mu szczegółowych dowodów, że nie można wykluczyć, że termin „Torta” stanowiący część ChNP „Torta del Casar” nie jest terminem rodzajowym i sam w sobie podlega ochronie. Było tak, pomimo, iż termin „Torta” odnosił się do kształtu produktu (sera), którego dotyczyło postępowanie i – dodałbym – w wielu językach oznacza „ciasto”.

28 Zobacz również wyrok z dnia 14 grudnia 2017 r., Consejo Regulador „Torta del Casar”/EUIPO – Consejo Regulador „Queso de La Serena” (QUESO Y TORTA DE LA SERENA) (T-828/16, nieopublikowany, EU:T:2017:918).

29 Dz.U. 2002, L 277, s. 10.

30 Wyrok z dnia 25 października 2005 r., Niemcy i Dania/Komisja (C-465/02 i C-466/02, EU:C:2005:636, pkt 76–99). W przedmiocie rodzajowego charakteru terminu „parmesan”, którego stosowanie nie stanowiłoby bezprawnego przywołania ChNP „Parmigiano Reggiano”, Trybunał stwierdził w wyroku z dnia 26 lutego 2008 r., Komisja/Niemcy (C-132/05, EU:C:2008:117, pkt 54), że Republika Federalna Niemiec ograniczyła się do przedstawienia cytatów ze słowników i literatury specjalistycznej, które nie dostarczają kompleksowych informacji na temat sposobu, w jaki słowo „parmesan” odbierane jest przez konsumentów w Niemczech i w innych państwach członkowskich. Co więcej, zdaniem Trybunału, ww. państwo członkowskie nie przedstawiło nawet żadnych danych liczbowych dotyczących produkcji lub konsumpcji sera sprzedawanego pod nazwą „Parmesan” w Niemczech czy też w innych państwach członkowskich.

39. Jak zauważył Trybunał w pkt 86–90 wyroku:

„86 Przedstawione Trybunałowi informacje wskazują na fakt, iż większość konsumentów w Grecji uważa, że nazwa »feta« ma konotacje geograficzne, a nie rodzajowe. Natomiast w Danii większość konsumentów ma konotacje rodzajowe tej nazwy. Trybunał nie dysponuje pewnymi danymi w odniesieniu do innych państw członkowskich.

87 Przedstawione Trybunałowi dowody wskazują również, że w innych niż Grecja państwach członkowskich feta systematycznie sprzedawana jest z etykietami, na których znajdują się odniesienia do greckich tradycji kulturowych i greckiej cywilizacji. Można więc słusznie wnioskować, że konsumenci w tych państwach członkowskich postrzegają fetę jako ser kojarzący się z Republiką Grecką, choćby nawet był on w rzeczywistości wyprodukowany w innym państwie członkowskim.

88 Te rozmaite czynniki dotyczące spożycia fety w państwach członkowskich wskazują, że nazwa »feta« nie ma charakteru rodzajowego.

89 Odnośnie do argumentu rządu niemieckiego, w którym powołano się na drugie zdanie 20 motywu zaskarżonego rozporządzenia, to z pkt 87 niniejszego wyroku wynika, że jeśli chodzi o konsumentów w innych niż Republika Grecka państwach członkowskich, nie jest błędem stwierdzenie, iż »[...] specjalnie sugeruje się i poszukuje związku między nazwą 'Feta' a Grecją, gdyż reputacja oryginalnego produktu stanowi część strategii sprzedaży, stwarzając w ten sposób realne ryzyko wprowadzenia konsumenta w stan niepewności«.

90 Przedstawiony przez rząd niemiecki argument dowodzący czegoś przeciwnego jest zatem bezzasadny³¹.

40. W rezultacie zatem sprawa opierała się na tym, że – jak orzekł Trybunał – zdecydowanej większości konsumentów w Europie słowo „feta” kojarzyło się trwale ze szczególnym rodzajem sera produkowanym w Grecji. W rzeczy samej, nie licząc osób posługujących się językiem włoskim, termin ten nie miał dla konsumentów żadnego innego znaczenia. Wynikało z tego odpowiednio, że Komisja miała prawo uznać, iż słowo „feta” nie ma charakteru rodzajowego dla celów art. 3 ust. 1 rozporządzenia nr 2081/92, ponieważ ma ono obecnie konotacje geograficzne.

41. Myślę, że gdyby sprawa była jedynie kwestią osobistego osądu, w niniejszej sprawie doszedłbym osobiście do odwrotnego wniosku. „Aceto” to oczywiście pospolite włoskie słowo i chociaż słowo „balsamico” jest z pewnością w odbiorze wielu konsumentów ściśle związane z produktem wytwarzanym przez Consorzio, źródłosłowy „balsam” czy „balm” są w mojej ocenie zbyt pospolitymi i ugruntowanymi w języku słowami, aby mogły zasługiwać indywidualnie na ochronę jako ChOG. Nie można też w mojej opinii stwierdzić, że słowa te mają obecnie konotację geograficzną, dlatego też na tej podstawie słowa te stanowią „terminy rodzajowe” dla celów art. 3 pkt 6 rozporządzenia nr 1151/2012.

42. Ostatecznym testem jest jednak sposób postrzegania tych słów przez „przeciętnego konsumenta, który jest właściwie poinformowany dostatecznie uważny i rozsądny”³². Ostateczna weryfikacja i ocena tej kwestii należy ostatecznie do sądu krajowego, posiłkującego się być może odpowiednimi badaniami konsumentów i innymi podobnymi instrumentami³³.

31 Wyrok z dnia 25 października 2005 r., Niemcy i Dania/Komisja (C-465/02 i C-466/02, EU:C:2005:636, pkt 86–90).

32 Zobacz analogicznie wyrok z dnia 2 maja 2019 r., Fundación Consejo Regulador de la Denominación de Origen Protegida Queso Manchego (C-614/17, EU:C:2019:344, pkt 50).

33 Kompleksowy przegląd dowodów podlegających analizie przez sąd krajowy – zob. wyrok z dnia 12 września 2007 r., Consorzio per la tutela del formaggio Grana Padano/OHIM – Biraghi (GRANA BIRAGHI), T-291/03, EU:T:2007:255, pkt 65–67.

43. Wobec braku tego rodzaju ustaleń dokonanych przez sąd krajowy w obecnych okolicznościach uważam, że Trybunał nie jest w stanie sam wydać rozstrzygnięcie co do tego, czy słowa „aceto” i „balsamico” są słowami pospolitymi w sensie, który opisałem, lub czy słowa są również „terminami rodzajowymi” w szczególnym rozumieniu art. 3 pkt 6 rozporządzenia nr 1151/2012. Niezależnie od tego zastrzeżenia, mimo wszystko uważam, że Trybunał może rozstrzygnąć definitywnie tę kwestię, jeżeli spojrzeć na nią z nieco innej perspektywy analizy przepisów rozporządzenia nr 583/2009. W tym względzie za szczególnie pouczające uznaję motywy tego rozporządzenia. Proponuję, aby przyjrzeć się teraz tej właśnie kwestii.

C. W przedmiocie wykładni rozporządzenia nr 583/2009

44. Zgodnie z art. 1 i załącznikiem I do rozporządzenia nr 583/2009 nazwa złożona „Aceto Balsamico di Modena (ChOG)” została zarejestrowana w rejestrze. Ani w art. 1 ani w załączniku I do rozporządzenia nie przewidziano ograniczenia lub zastrzeżenia w odniesieniu do zakresu ochrony tej nazwy złożonej.

45. Z motywów 2, 3, 5 i 7 rozporządzenia nr 583/2009 wynika jednak jasno, że Niemcy, Grecja³⁴ i Francja zgłosiły sprzeciwy wobec rejestracji nazwy „Aceto Balsamico di Modena”. Wydaje się w szczególności, że Niemcy i Grecja uznały, że między innymi słowa „Aceto balsamico” miały charakter rodzajowy. (Można wywnioskować z kontekstu, że zwrot „terminy rodzajowe” zastosowano jako synonim słowa pospolitego lub powszechnego).

46. Co więcej, motyw 10 rozporządzenia nr 583/2009 stanowi między innymi, że „ochroną objęta jest nazwa złożona »Aceto Balsamico di Modena«. Poszczególne słowa o znaczeniu niegeograficznym składające się na tę nazwę złożoną, nawet kiedy występują razem, oraz ich tłumaczenia, mogą być stosowane na obszarze Wspólnoty z uwzględnieniem zasad obowiązujących we wspólnotowym porządku prawnym”³⁵.

47. Pomimo treści przytoczonych motywów i oczywistych kontrowersji wokół rejestracji ChOG „Aceto Balsamico di Modena” należy przypomnieć, że Komisja nie określiła wprost w art. 1 ani w załączniku I do rozporządzenia nr 583/2009, czy którykolwiek z terminów „Aceto”, „Balsamico” lub „Aceto Balsamico” ma charakter rodzajowy (czy to w szczególnym rozumieniu rozporządzenia lub – alternatywnie – w szerszym znaczeniu tego pojęcia rozumianym jako słowo pospolite) lub jest elementem składowym o znaczeniu niegeograficznym, a przez to może niezależnie od rejestracji spornego ChOG być nadal stosowany na terytorium Unii Europejskiej zgodnie z art. 13 ust. 1 akapit drugi rozporządzenia nr 1151/2012.

48. Podejście to kontrastuje z sytuacją występującą w związku z – przykładowo – rozporządzeniem nr 1121/2010, gdzie nie tylko motyw 8 rozporządzenia, ale i część normatywna wskazywały jasno, że nazwa „Edam” ma charakter rodzajowy³⁶.

34 Niemcy i Grecja zauważyły, że inne produkty są zgodnie z prawem wprowadzane na rynek od co najmniej pięciu lat pod nazwami takimi jak „Balsamessig”, „Aceto Balsamico”, „balsamico” i „balsamon”. Rząd hiszpański wskazał w swoich uwagach, że termin „ocet balsamiczny” zdefiniowano w art. 3 dekretu królewskiego nr 661/2012 z dnia 13 kwietnia ustanawiającego zasady norm jakości regulujących wytwarzanie i sprzedaż octów (Real Decreto 661/2012, de 13 de abril, por el que se establece la norma de calidad para la elaboración y comercialización de los vinagres). Ponadto zdaniem tego rządu ww. dekret królewski został ogłoszony zgodnie z dyrektywą 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 r. ustanawiającą procedurę udzielania informacji w zakresie norm i przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz.U. 1998, L 204, s. 37). Podnosi on zatem, że przez wiele lat sprzedawane są na rynku hiszpańskim jako ocet balsamiczny produkty zgodne z dekretem królewskim, które nie są objęte ChOG „Aceto Balsamico di Modena” lub w rzeczy samej ChNP „Aceto balsamico tradizionale di Modena” i „Aceto balsamico tradizionale di Reggio Emilia”.

35 Wyróżnienie moje.

36 Rząd włoski powoływał się głównie na fakt, że w części normatywnej rozporządzenia nr 583/2009 nie wskazano konkretnie, że terminy „Aceto Balsamico” lub „Balsamico” mają charakter rodzajowy.

49. Należy przy tym zauważyć, że w wyroku z dnia 9 czerwca 1998 r., Chiciak i Fol (C-129/97 i C-130/97, EU:C:1998:274, pkt 39) Trybunał orzekł w przedmiocie wykorzystywania nazw złożonych w nazwie pochodzenia³⁷, że fakt, iż w załączniku do rozporządzenia rejestrującego dane oznaczenie nie ma przypisu określającego, że nie wnoszono o rejestrację jednej z części nazwy³⁸ *niekoniecznie oznacza*, że każda z jej części objęta jest ochroną³⁹. Z kolei w wyroku z dnia 26 lutego 2008 r., Komisja/Niemcy (C-132/05, EU:C:2008:117, pkt 31), Trybunał odrzucił argument, zgodnie z którym ChNP korzysta z ochrony tylko w takiej dokładnie postaci, w jakiej została zarejestrowana⁴⁰.

50. Podsumowując, nie można wyciągać żadnych wniosków z faktu, iż art. 1 i załącznik I do rozporządzenia nr 583/2009 nie wskazują wprost, czy którykolwiek z terminów „Aceto”, „Balsamico” lub „Aceto Balsamico” ma charakter rodzajowy (czy to w szczególnym rozumieniu art. 3 pkt 6 rozporządzenia, czy też ze względu na fakt, iż są to słowa pospolite) lub jest elementem składowym o znaczeniu niegeograficznym.

51. Mając na uwadze, że z brzmienia art. 1 i załącznika I do rozporządzenia nr 583/2009 interpretowanego w świetle przytoczonego powyżej orzecznictwa nie wynika, czy którykolwiek z terminów „Aceto”, „Balsamico” lub „Aceto Balsamico” ma charakter rodzajowy (ponownie czy to w szczególnym rozumieniu art. 3 pkt 6 rozporządzenia, czy też ze względu na fakt, iż są to słowa pospolite) lub jest elementem składowym o znaczeniu niegeograficznym, uważam, że wykładni tych przepisów należy dokonywać w świetle motywów tego rozporządzenia. Z utrwalonego orzecznictwa wynika, że część normatywna aktu prawnego Unii jest nierozzerwalnie związana z jego uzasadnieniem i w związku z tym w razie potrzeby jego wykładnia winna być dokonywana z uwzględnieniem powodów, które doprowadziły do jego przyjęcia⁴¹.

52. W tym względzie motywy 2–5, 7, 8 i 10 rozporządzenia nr 583/2009 w sposób jasny i jednoznaczny wskazują, że prawodawca Unii (w tym przypadku Komisja) uznał na podstawie sprzeciwu wyrażonego wprost przez Niemcy, Grecję i Francję, że terminy „Aceto”, „Aceto Balsamico” i „Balsamico” są oznaczeniami rodzajowymi lub elementami składowymi o znaczeniu niegeograficznym, a ochrona przysługuje *wyłącznie* całej nazwie „Aceto Balsamico di Modena”, a nie jej poszczególnym elementom składowym o znaczeniu niegeograficznym.

53. W motywie 8 rozporządzenia nr 583/2009 podkreślono renomę „Aceto Balsamico di Modena”, a w motywie 10 zauważono, że pomimo sprzeciwu zgłoszonego przez Niemcy, Grecję i Francję wobec rejestracji terminów „Aceto”, „Aceto Balsamico” i „Balsamico”, nie zgłoszono sprzeciwu wobec całej nazwy „Aceto Balsamico di Modena”. Jak już wspomniano, motyw 10 stanowi, że „ochroną objęta jest *nazwa złożona* »Aceto Balsamico di Modena«”⁴² oraz że poszczególne elementy składowe o znaczeniu niegeograficznym mogą być, co do zasady, stosowane.

37 W sprawie tej chodziło o „Époisses de Bourgogne” w odniesieniu do sera.

38 Mianowicie chodziło o termin „Époisses”.

39 Uważam zatem, że powoływanie się przez rząd włoski na fakt, iż terminy „Edam” i „Gouda” uznano wprost za rodzajowe w odpowiednich rozporządzeniach, nie może być samo w sobie decydujące.

40 Trybunał, przytaczając swój wyrok z dnia 9 czerwca 1998 r., Chiciak i Fol (C-129/97 i C-130/97, EU:C:1998:274, pkt 38), w pkt 29 wyroku z dnia 26 lutego 2008 r., Komisja/Niemcy (C 132/05, EU:C:2008:117), stwierdził, że brak deklaracji, iż dla pewnych elementów nazwy nie wnioskowano o ochronę przewidzianą art. 13, nie może stanowić wystarczającej podstawy dla określenia zakresu tej ochrony.

41 Wyrok z dnia 29 kwietnia 2004 r., Włochy/Komisja, (C-298/00 P, EU:C:2004:240, pkt 97 i przytoczone tam orzecznictwo). Co więcej, Trybunał konsekwentnie orzekał, że przy dokonywaniu wykładni przepisu prawa Unii należy uwzględniać nie tylko jego brzmienie, ale również kontekst oraz cele uregulowań, których część on stanowi (zob. między innymi wyroki: z dnia 23 stycznia 2018 r., Piotrowski, C-367/16, EU:C:2018:27, pkt 40; z dnia 7 lutego 2018 r., American Express, C-304/16, EU:C:2018:66, pkt 54). Prawdą jest również, że zgodnie z orzecznictwem Trybunału preambuła aktu Unii Europejskiej nie ma mocy prawnie wiążącej i nie może być powoływana ani dla uzasadnienia odstępstw od przepisów danego aktu, ani w celu wykładni tych przepisów w sposób oczywiście sprzeczny z ich brzmieniem [wyrok z dnia 2 kwietnia 2009 r., Tyson Parketthandel (C-134/08, EU:C:2009:229, pkt 16)]. W niniejszej sprawie jednak z uwagi na brak jasności w tej kwestii w art. 1 i załączniku I do rozporządzenia nr 583/2009 powoływanie się na motywy tego rozporządzenia, dalekie od skutku w postaci wykładni contra legem, służy wyjaśnieniu intencji prawodawcy Unii Europejskiej.

42 Wyróżnienie moje.

54. Uważam w związku z tym, że w szczególności z motywu 10 rozporządzenia nr 583/2009 wynika jasno, że prawodawca Unii uznał, iż terminy „Aceto”, „Aceto Balsamico” i „Balsamico” mają charakter rodzajowy (w obydwu znaczeniach tego słowa) lub są elementami składowymi o znaczeniu niegeograficznym, które nie podlegają ochronie, a zatem będą nadal stosowane, z poszanowaniem zasad i przepisów obowiązujących w porządku prawnym Unii Europejskiej.

55. Za wykładnią rozporządzenia nr 583/2009, która prowadzi do ograniczenia zakresu przyznanej nim ochrony do całej nazwy „Aceto Balsamico di Modena”, a nie do rozszerzania ochrony na poszczególne elementy składowe o znaczeniu niegeograficznym, przemawiają wyroki Trybunału z dnia 9 grudnia 1981 r., Komisja/Włochy (193/80, EU:C:1981:298), oraz 15 października 1985 r., Komisja/Włochy (281/83, EU:C:1985:407). Trybunał zauważył w przytoczonych sprawach, że termin „Aceto” oznacza w języku włoskim ocet i orzekł, że jest to termin rodzajowy. Ponieważ były to sprawy dotyczące swobodnego przepływu towarów, Trybunał oczywiście stosował słowa „termin rodzajowy”, w takim rozumieniu, że słowo „aceto” jest po prostu pospolitym włoskim słowem określającym ocet.

56. Pomimo braku w art. 1 lub załączniku I do rozporządzenia nr 583/2009 wskazania wprost ograniczającego ochronę w odniesieniu do terminu „Aceto”, taki termin pospolity nie może w świetle powyższego orzecznictwa podlegać ochronie na mocy ww. rozporządzenia⁴³.

57. Co więcej, moim zdaniem rejestracja nazwy „Aceto balsamico tradizionale di Modena (ChNP)” na podstawie rozporządzenia nr 813/2000, która jest prawie identyczna z ChOG „Aceto Balsamico di Modena”, a różni się jedynie dodatkowym słowem „tradizionale”⁴⁴ i pisownią „b” dużą literą w słowie „balsamico”, jasno przemawia w mojej opinii za rozstrzygnięciem, iż ochronie podlega jedynie oznaczenie „Aceto Balsamico di Modena” w całości, zaś terminy „Aceto”, „balsamico” i „Aceto balsamico” są po prostu słowami pospolitymi. Za takim podejściem przemawiają jednoznacznie motywy 8 i 9 rozporządzenia nr 583/2009.

58. Uważam również, że rejestracja nazwy „Aceto balsamico tradizionale di Reggio Emilia” (ChNP) na podstawie rozporządzenia nr 813/2000 także świadczy o tym, że terminy „Aceto”, „balsamico” i „Aceto balsamico” to słowa pospolite.

59. Z kolei z uwagi na oczywistą konotację geograficzną słowa „Modena”⁴⁵ uważam, że stosowanie terminu lub terminów „di Modena” w odniesieniu do octu lub innych przypraw może stanowić przywołanie w znaczeniu art. 13 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 1151/2012 nie tylko „Aceto Balsamico di Modena”, ale również „Aceto balsamico tradizionale di Modena”

60. Uważam zatem, że ochrona całej nazwy „Aceto Balsamico di Modena” na podstawie rozporządzenia nr 583/2009 nie obejmuje stosowania poszczególnych słów pospolitych lub elementów składowych o znaczeniu niegeograficznym, a mianowicie „Aceto”, „Balsamico” i „Aceto Balsamico”⁴⁶. Te poszczególne słowa pospolite lub elementy składowe o znaczeniu niegeograficznym mogą być stosowane z poszanowaniem zasad i przepisów obowiązujących w porządku prawnym Unii Europejskiej.

43 Zobacz art. 3 pkt 6, art. 6 ust. 1, art. 13 ust. 1 akapit drugi oraz art. 41 rozporządzenia nr 1151/2012.

44 Włoskie słowo oznaczające „tradycyjny”.

45 Przywodzące na myśl włoskie miasto Modena.

46 W pkt 70 postanowienia z dnia 7 lipca 2011 r., Acetificio Marcello de Nigris/Komisja (T-351/09, nieopublikowany, EU:T:2011:339), Sąd stwierdził, że motyw 10 rozporządzenia nr 583/2009 zapewnia ochronę nazwy złożonej „Aceto Balsamico di Modena” w całości. Zatem poszczególne słowa o znaczeniu niegeograficznym składające się na tę nazwę złożoną, nawet jeżeli są stosowane łącznie, jak również ich tłumaczenia, mogą być stosowane we wszystkich państwach członkowskich. Chociaż Trybunał nie jest związany tym rozstrzygnięciem Sądu, w pełni podzielam ten pogląd.

VI. Wnioski

61. W świetle powyższych rozważań proponuję, aby Trybunał odpowiedział na pytanie prejudycjalne przedstawione przez Bundesgerichtshof (federalny trybunał sprawiedliwości, Niemcy) w następujący sposób:

Ochrona całej nazwy „Aceto Balsamico di Modena” na podstawie rozporządzenia Komisji (WE) nr 583/2009 z dnia 3 lipca 2009 r. nie obejmuje stosowania poszczególnych słów pospolitych lub elementów składowych o znaczeniu niegeograficznym, a mianowicie „Aceto”, „Balsamico” i „Aceto Balsamico”.